

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 233/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Branislavom Samcom, Národná 15, Žilina, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 23 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 45 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Žiline z 29. marca 2017 ČVS: ORP-170/ZZ- ZA-2017 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I. Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. januára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich

základných práv podľa čl. 23 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 45 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Žiline uznesením ČVS: ORP-170/ZZ- ZA-2017 z 29. marca 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva: „Uznesením Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 21.1.2007 sp. zn. 5Nt 8/06 bolo sťažovateľke uložené ambulantné ochranné psychiatrické liečenie.

Toto rozhodnutie bolo vydané na návrh prokurátora a na podklade znaleckých posudkov... znalcov z odboru zdravotníctvo, odvetvie psychiatria, liečba alkoholizmu a toxikománií a gerontopsychiatrie, ktorí... uviedli, že táto v minulosti trpela a aj aktuálne trpí duševným ochorením schizofréniou simplex a duševnou zaostalosťou v pásme imbecility...

... Uznesením Okresného riaditeľstva PZ SR v Žiline zo dňa 23.2.2017 ČVS : ORP-170/ZZ- ZA-2017 bolo začaté trestné stíhanie vo veci prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona, nakoľko sťažovateľka prestala s výkonom ambulantného ochranného psychiatrického liečenia...

... Uznesením Okresného riaditeľstva PZ SR v Žiline zo dňa 29.3.2017 ČVS : ORP-170/ZZ- ZA-2017 bolo sťažovateľke vznesené obvinenie pre prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. f) Trestného zákona, nakoľko sťažovateľka prestala s výkonom ambulantného ochranného psychiatrického liečenia.

... Listom zo dňa 13.4.2017 ČVS : ORP-170/ZZ-ZA-2017 sa Okresné riaditeľstvo PZ SR v Žiline pripojilo k pátraniu po sťažovateľke, ktoré voči nej v procesnom postavení svedka vyhlásilo Okresné riaditeľstvo PZ SR v Prievidzi...

... Uznesením Okresného riaditeľstva PZ SR v Žiline zo dňa 27.4.2017 ČVS : ORP-170/ZZ- ZA-2017 bolo začaté trestné stíhanie voči sťažovateľke prerušené, nakoľko pre jej neprítomnosť nemožno vec náležite objasniť...

... Uznesením Okresného súdu Žilina zo dňa 14.7.2017 sp. zn. INt/4/2010-55 súd sťažovateľku prepustil z ochranného ambulantného psychiatrického liečenia, ktoré jej bolo uložené uznesením Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 21.1.2007 sp. zn. 5Nt 8/06...

Uznesenia o začatí trestného stíhania (čl. I. bod 2.), ako aj o vznesení obvinenia čl. I. bod 3.), sú právoplatné, t.j. nemožno voči nim podať riadny opravný prostriedok...

Nakoľko od právoplatnosti citovaných rozhodnutí vydaných v prípravnom konaní už uplynuli takmer 3 roky, nie je možné požiadať generálneho prokurátora o ich zrušenie.

... Z uvedeného vyplýva prípustnosť tejto sťažnosti, nakoľko sťažovateľ nemá k dispozícii účinné prostriedky nápravy (opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky), ktoré by mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytoval a na ktorých použitie by bol sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov...

... Uznesenie o vznesení obvinenia (čl. I. bod 3.) nebolo sťažovateľke do dnešného dňa riadne doručené.

... Ako uviedli vo svojich znaleckých posudkoch... znalci z odboru zdravotníctvo, odvetvie psychiatria... sťažovateľka v minulosti trpela a aj aktuálne trpí duševným ochorením schizofréniou simplex a duševnou zaostalosťou v pásme imbecility.

... V odôvodnení uznesenia Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 21.1.2007 sp. zn. 5Nt 8/06 (čl. I. bod 1.) sa ďalej uvádza, že uznesením prokurátorky tunajšej prokuratúry... bolo trestné stíhanie voči sťažovateľke zastavené, sťažovateľka nebola v čase činu pre nepričetnosť trestne zodpovedná, nevedela rozpoznať nebezpečenstvo svojho konania pre spoločnosť, ani toto konanie nemohla ovládať, nie je schopná chápať zmysel trestného konania.

... V podaní správy, ktorú vypracovala [REDAKOVANÉ], psychiater, dňa 14.2.2017 sa uvádza, že sťažovateľka navštívila po uložení ochranného opatrenia prvýkrát jej ambulanciu v roku 2004 a poslednýkrát sa dostavila dňa 15.3.2017. Celkom navštívila ambulanciu 35-krát.

Psychotická porucha, ktorou sťažovateľka trpí, bola zaradená medzi ťažké duševné ochorenia...

... Napriek skutočnosti, že OČTK mali k dispozícii všetky uvedené informácie (tvoria súčasť vyšetrovacieho spisu), mali vedomosť o tom, že sťažovateľka aktuálne trpí duševným ochorením schizofréniou simplex a duševnou zaostalosťou v pásme imbecility, nebola v čase spáchania iného činu v minulosti pre nepričetnosť trestne zodpovedná, nevedela rozpoznať nebezpečenstvo svojho konania pre spoločnosť, ani toto konanie nemohla ovládať, nie je schopná chápať zmysel trestného konania a psychotická porucha, ktorou sťažovateľka trpí,

bola zaradená medzi ťažké duševné ochorenia, začali pre skutok, ktorý sťažovateľka spáchala, trestné stíhanie a následne voči nej vzniesli obvinenie.

Pre neprítomnosť sťažovateľky bolo trestné stíhanie prerušené a v trestnom stíhaní je možné pokračovať a toto prípadne zastaviť pre nepríčetnosť sťažovateľky až potom, ako pominie dôvod na prerušenie, teda ak pobyt obvinenej (sťažovateľky) bude OČTK známy. Zastavenie trestného stíhania počas jeho prerušenia nie je možné, nakoľko v tomto štádiu možno vykonávať len úkony na účely zistenia, či nepominul dôvod prerušenia, alebo zaistenia osoby obvinenej.

Sťažovateľka okrajovo poznamenáva, že z výkonu ochranného ambulantného psychiatrického liečenia bola nakoniec súdom prepustená ešte v roku 2017 (čl. I. bod 6.)

... Podľa informácií príbuzných sťažovateľky (matky a sestry) je duševný stav sťažovateľky vážny a táto sa túži vrátiť na Slovensko k matke. Tomu však bráni jednak vedenie trestného stíhania voči sťažovateľke, ako aj vyhlásené pátranie po nej. Ak by sa totiž vrátila teraz, automaticky by bola zo strany OČTK obmedzená na osobnej slobode, čo je nezlučiteľné s jej duševným stavom a mohlo by naň mať ďalší nepriaznivý dopad...

Vydanie uznesenia o vznesení obvinenia voči sťažovateľke (čl. I. bod 3.) za stavu, ktorý bol OČTK známy, predstavuje porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a vedenie trestného konania voči nej na základe takto vzneseného obvinenia zasahuje do základného práva sťažovateľky na slobodu pohybu a pobytu zaručeného čl. 45 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie a čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na slobodný vstup na územie Slovenskej republiky zaručeného čl. 23 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, keď v dôsledku vážneho zdravotného stavu nemôže vstúpiť na územie Slovenskej republiky bez toho, aby bola obmedzená na osobnej slobode.“

3. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] .. na súdnu a inú právnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na slobodu pohybu a pobytu zaručené čl. 45 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie a čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na slobodný vstup na územie Slovenskej republiky zaručené čl. 23 ods. 4 Ústavy

Slovenskej republiky, v konaní vedenom pred Okresným riaditeľstvom PZ SR v Žiline ČVS: ORP-170/ZZ-ZA-2017, porušené boli.

Uznesenie Okresného riaditeľstva PZ SR v Žiline zo dňa 29.3.2017 ČVS : ORP-170/ZZ-ZA- 2017, ako aj všetky nadväzujúce rozhodnutia zrušuje a vec [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]...vracia Okresného riaditeľstva PZ SR v Žiline na nové konanie.

Okresné riaditeľstvo PZ SR v Žiline je povinné zaplatiť [REDAKOVANÉ]... náhradu trov poskytnutých právnych služieb vo výške 450,28 € na účet advokáta JUDr. Branislava Samca... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II. Relevantná právna úprava a predbežné prerokovanie návrhu

4. Podľa čl. 127 ods.1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

5. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

6. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,

- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

8. Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu subsidiárne. Ochrana ústavnosti nie je výlučnou úlohou ústavného súdu, ale všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ak právny poriadok poskytuje sťažovateľke iné právne prostriedky ochrany práv garantovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, nemôže sa pred ich vyčerpaním domáhať úspešne ochrany práv v konaní pred ústavným súdom. Konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

9. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľka oprávnená podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná.

10. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že k namietanému porušeniu sťažovateľkou uvedených práv malo dôjsť napadnutým uznesením tým, že jej bolo vznesené obvinenie z trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia, a to napriek tomu, že orgány činné v trestnom konaní mali vedomosť o tom, že trpí duševným ochorením a v minulosti bolo proti nej zastavené trestné stíhanie pre iný trestný čin z dôvodu, že v čase jeho páchania nebola pre nepríčetnosť trestne zodpovedná.

11. Podľa sťažovateľky jej uznesenie o vznesení obvinenia nebolo ku dňa podania ústavnej sťažnosti doručené a zároveň tvrdí, že uznesenie o vznesení obvinenia je právoplatné.

12. Podľa § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku prokurátor zastaví trestné stíhanie, ak obvinený nebol v čase činu pre nepríčetnosť trestne zodpovedný.

13. Podľa § 184 ods. 1 Trestného poriadku uznesenie je právoplatné, ak

a) zákon proti nemu nepripúšťa sťažnosť,

b) zákon síce proti nemu pripúšťa sťažnosť, ale

1. sťažnosť v lehote podaná nebola,

2. oprávnené osoby sa sťažnosti výslovne vzdali alebo ju výslovne vzali späť, alebo

3. podaná sťažnosť bola zamietnutá.

14. Podľa § 185 ods. 1 Trestného poriadku opravným prostriedkom proti uzneseniu je sťažnosť.

15. Podľa § 185 ods. 2 Trestného poriadku sťažnosťou možno napadnúť každé uznesenie policajta okrem uznesenia o začatí trestného stíhania. Uznesenie súdu alebo prokurátora možno sťažnosťou napadnúť len v tých prípadoch, v ktorých to zákon výslovne pripúšťa, a ak rozhoduje vo veci v prvom stupni.

16. Podľa § 187 ods. 1 Trestného poriadku sťažnosť sa podáva orgánu, proti ktorého uzneseniu smeruje, a to do troch dní od oznámenia uznesenia, s výnimkou sťažnosti proti uzneseniam podľa § 83 ods. 2; ak sa koná podľa § 204 ods. 1, sťažnosť sa podáva do skončenia skráteného vyšetrovania. Ak sa uznesenie oznamuje tak obvinenému, ako aj jeho zákonnému zástupcovi alebo obhajcovi, plynie lehota od toho oznámenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie.

17. Podľa § 190 ods.1 Trestného poriadku orgán, proti ktorého uzneseniu sťažnosť smeruje, môže jej sám vyhovieť, ak sa zmena pôvodného uznesenia nedotkne práv inej strany trestného konania. Ak ide o uznesenie policajta, ktoré bolo vydané s predchádzajúcim súhlasom prokurátora alebo na jeho pokyn, môže policajt sám sťažnosti vyhovieť len s predchádzajúcim súhlasom prokurátora.

18. Podľa § 190 ods. 2 Trestného poriadku ak lehota na podanie sťažnosti už všetkým oprávneným osobám uplynula a sťažnosti sa nevyhovelo podľa odseku 1, predloží vec na rozhodnutie

a) policajt prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní, a ak ide o sťažnosť proti uzneseniu, ku ktorému tento prokurátor dal súhlas alebo pokyn, jeho prostredníctvom nadriadenému prokurátorovi.

19. Vzhľadom na citované ustanovenia Trestného poriadku a s poukazom na argumentáciu sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka nevyčerpala všetky prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej označených základných práv a slobôd účinne poskytuje.

20. Sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti tvrdené skutočnosti týkajúce sa jej nepríčetnosti a s tým spojený nedostatok trestnej zodpovednosti za trestný čin, pre ktorý bolo voči nej vznesené obvinenie, sú potenciálne dôvodom na zastavenie trestného stíhania podľa § 215 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Relevantnosť dôvodov na zastavenie trestného stíhania vrátane tvrdenej nemožnosti zastaviť trestné stíhanie z dôvodu, že trestné stíhanie sťažovateľky je pre jej neprítomnosť prerušené, je oprávnený posúdiť prokurátor

na základe návrhu na zastavenie trestného stíhania, a to vrátane sťažovateľkou tvrdenej nemožnosti zastaviť trestné stíhanie z dôvodu, že trestné stíhanie sťažovateľky je pre jej neprítomnosť prerušené.

21. Ústavný súd zároveň konštatuje, že tvrdenia sťažovateľky týkajúce sa údajnej právoplatnosti uznesenia o vznesení obvinenia sú v rozpore s jej tvrdením o tom, že jej uznesenie o vznesení obvinenia nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti doručené.

22. Pokiaľ nebolo uznesenie o vznesení obvinenia sťažovateľke oznámené (doručené), nemohlo nadobudnúť právoplatnosť. Sťažovateľka neuvádza žiadne dôvody, pre ktoré považuje uznesenie o vznesení obvinenia napriek tvrdeniu o jeho nedoručení za právoplatné. Ak uznesenie o vznesení obvinenia nie je právoplatné, účinným prostriedkom nápravy je tiež sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, o ktorom je oprávnený a povinný rozhodnúť príslušný prokurátor.

23. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v jej trestnej veci vo vzťahu k namietanému postupu a rozhodnutiu orgánov činných v trestnom konaní neurobila žiadny úkon, ktorým by vyvinula aspoň minimálnu snahu o ochranu svojich základných práv a slobôd a so žiadosťou o ochranu ňou uvedených práv sa obrátila priamo na ústavný súd.

24. Ústavný súd nie je podľa stabilnej judikatúry oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany dovolenými a v okolnostiach veci Trestným poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

25. Ak sťažovateľka nepodala sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia a nenavrholo zastavenie trestného stíhania, potom nevyčerpala všetky právne prostriedky na ochranu jej práv, ktorých porušenie namieta.

26. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu